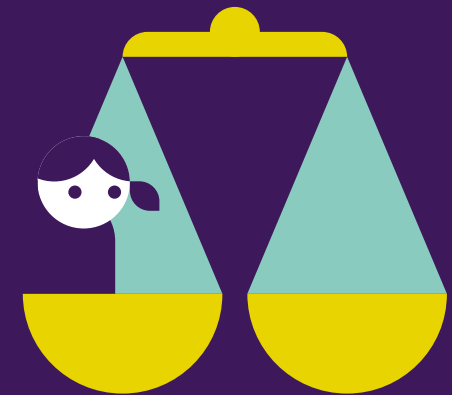

Raad voor
Strafrechtstoepassing
en Jeugdbescherming

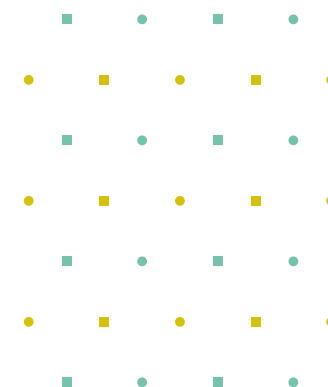

JAAAR VERSLAG 2024

Inhoud

Voorwoord	3
1 Afdeling advisering	4
1.1 Overzicht uitgebrachte adviezen	8
1.2 Doorwerking van adviezen	9
1.3 Werkbezoeken en overleggen	13
1.4 Overige ontwikkelingen	14
1.5 Aandacht voor medewerkers	17
2 Afdeling rechtspraak	20
2.1 Rechtspraak in cijfers	23
2.2 Zittingen	25
2.3 Jurisprudentie	25
2.4 Klachten	25

Voorwoord

2024 was, na een mooi jubileumjaar, weer een jaar van ‘normaal werken’. Dat normale werken zetten we tussen aanhalingstekens omdat we, net als de voorgaande jaren, opnieuw een stijgende lijn zagen in het aantal beroepszaken en schorsingsverzoeken, de Afdeling advisering naast het schrijven van adviezen haar missie opnieuw formuleerde en er een onafhankelijke evaluatie werd gedaan naar het werk van deze Afdeling. Iets dat eens in de zes jaar plaatsvindt.

Bovendien trad in 2024 een nieuw kabinet aan, dus we namen afscheid van oude en maakten kennis met nieuwe bewindslieden. We bezochten congressen en gingen veelvuldig op werkbezoek om te horen en zien wat er speelt in de praktijk en onze kennis te verrijken. Daarnaast publiceerden we dertien adviezen, gevraagd en ongevraagd, zowel wetgevings- als beleidsadviezen.

Ook vertrokken er collega's en kwamen er nieuwe bij en startten we een werkgroep die zich bezighoudt met diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie, omdat we een organisatie willen zijn waar iedereen kan zijn wie die is. In dit jaarverslag leest u er meer over, en maakt u ook kennis met een aantal mensen die dat werk voor de RSJ doen. Sommigen zelfs al heel lang. We hopen dat u dit verslag met plezier leest.

Han Moraal, algemeen voorzitter RSJ

Eric Bakker, voorzitter Afdeling rechtspraak RSJ

Erwin Bervoets, algemeen secretaris RSJ

1

Afdeling advisering

De Afdeling advisering van de RSJ adviseert de bewindspersonen van Justitie en Veiligheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op verzoek of op eigen initiatief. In 2024 heeft de RSJ dertien adviezen uitgebracht, een reactie op een initiatiefwetsvoorstel en een zorgenbrief over de jeugdhulp en jeugdbescherming. Het Adviesprogramma 2025 is op 15 november 2024 uitgebracht. Hierin staat een overzicht van onderwerpen waarover de RSJ in 2025 gaat adviseren. Daarnaast werkte de Afdeling advisering aan een Meerjarenprogramma dat begin 2025 werd gepubliceerd.

Interview

De schakelfunctie van een portefeuillehouder

“Als Senior adviseur heb je een soort schakelfunctie in het proces van totstandkoming van een advies. Tussen alle nodige disciplines probeer je overzicht te houden over wat van belang is voor het adviesonderwerp. Je hebt contact met beleidsmakers, ervaringsdeskundigen, gevangenisdirecteuren, onderzoekers, medewerkers van Penitentiare Inrichtingen (PI's) en noem maar op. Dat vind ik heel mooi aan mijn werk. Dat je alle kanten van een probleem belicht met mensen die daar vanuit verschillende invalshoeken bij betrokken zijn en dat je weet dat je adviezen ook echt gelezen worden door de bewindspersonen van de betrokken departementen, in ons geval Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Wetenschap en Sport, maakt dat het er ook echt toe doet wat we schrijven.

Als een gedetineerde goed terugkeert in de samenleving, vervalt hij of zij minder snel in recidive en dat bespaart de samenleving veel geld en vooral ook slachtoffers.

Marije Stoter begon in 2018 bij de RSJ en is Portefeuillehouder Gevangeniswezen en Senior adviseur.

Interview

Het proces

We schrijven adviezen die door bewindspersonen worden gevraagd, en adviezen op eigen initiatief. Die trajecten zijn heel verschillend. Een wetgevingsadvies moet vaak snel geschreven worden en gaat volgens een vaste werkwijze. Als we op eigen initiatief willen adviseren, doen we breed uitvraag, overleggen we welke trends we zien, en bepalen we op basis van een aantal criteria of het onderwerp inderdaad op de agenda komt. Bij ieder advies wordt een commissie samengesteld die meestal bestaat uit twee raadsleden en twee adviseurs. Met elkaar bepaalt de commissie de lijnen van een advies, hoe we de materiaalverzameling doen en hoe we het advies opzetten. Op basis daarvan plannen we gesprekken, doen we literatuuronderzoek en gaan we schrijven.

De buitenwereld naar binnen

Wij hebben de luxe om op wat meer afstand te kijken naar wat gebeurt. Zo zagen we bijvoorbeeld een grotere focus op veiligheid, langere straffen, een afnemende detentiefasering en werd het voor vrijwilligersorganisaties steeds moeilijker om in een PI aan het werk te gaan. Kortom: de buitenwereld kwam voor mensen in detentie steeds meer op afstand te staan, terwijl juist die buitenwereld zo belangrijk is voor de resocialisatie en het herstel van een gedetineerde. Dat leidde in 2024 tot het advies 'De buitenwereld naar binnen', waarin aangegeven werd dat resocialisatie en herstel veel meer het uitgangspunt zouden moeten zijn bij de uitvoering van gevangenisstraffen en de terugkeer in de samenleving dan nu het geval is. Dat de omgeving daarbij een hele grote rol speelt wordt vaak vergeten, terwijl dit voor een goede terugkeer van iemand in de samenleving heel belangrijk is.

Personen worden soms een bijzaak in het systeem

Contact met de geestelijke verzorging en vrijwilligers draagt misschien op het eerste oog niet direct bij aan re-integratie, maar dit is wél heel belangrijk voor het herstel van een gedetineerde. De vadvleugels die nu op een paar plekken zijn opgezet zijn daar een goed voorbeeld van. Die waren in principe bedoeld voor kinderen om het contact met hun vader te kunnen onderhouden, maar ze bleken ook op de gedetineerden zelf een heel goede invloed te hebben. Vaders kijken door de rol die ze op deze manier houden in de opvoeding van hun kinderen, veel meer naar zichzelf en hun eigen aandeel in de toekomst van een kind. De focus is nu te veel gericht op het systeem. Personen worden vaak een bijzaak. Ik vind het soms frustrerend dat er zo zwaar wordt ingezet op vergelding en dat niet wordt gezien dat dit de samenleving weinig oplevert. Als een gedetineerde goed terugkeert in de samenleving, vervalt hij of zij minder snel in recidive en dat bespaart de samenleving veel geld en vooral ook slachtoffers.

Humane strafrechtstoepassing

Natuurlijk willen we dat wat wij als RSJ adviseren, effect heeft. Dus wat we adviseren lichten we goed toe en we zorgen dat wat we adviseren duidelijk en begrijpelijk is en aansluit bij de praktijk, zodat het beleid dat erop volgt ook echt kan worden omgezet in uitvoering. Zo werken we mee aan een samenleving waarin mensen uit kunnen gaan van een humane strafrechtstoepassing."

Missie Afdeling advisering

De Afdeling advisering is onafhankelijk en multidisciplinair. Raadsleden werken in (hoofd)functies die voor het werk van de RSJ relevant zijn. Zij worden ondersteund door adviseurs die werken op het secretariaat.

Waarom

De humane en rechtvaardige bejegening van justitiabelen en jeugdigen is het uitgangspunt voor advisering.

Hierbij staat hun rechtspositie centraal, waarbij ook rekening wordt gehouden met de veiligheid van de samenleving en eventuele slachtoffers en nabestaanden. Het nationale recht en het internationale mensen- en kinderrechtenkader zijn leidend bij advisering, samen met de universele waarden en ethische principes die daaraan ten grondslag liggen.

Hoe

Om tot adviezen te komen, stelt de Afdeling advisering commissies samen die spreken met experts, professionals, (ervarings)deskundigen uit het werkveld en met andere bij het onderwerp betrokken mensen. Daarnaast wordt literatuuronderzoek verricht en worden regelmatig werkbezoeken gebracht en relevante congressen bezocht.

Raad voor

Wat

De Afdeling advisering brengt **onafhankelijke adviezen** uit aan de bewindspersonen van het ministerie van Justitie en Veiligheid en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, op hun verzoek of op eigen initiatief. Deze adviezen hebben tot doel een duidelijke bijdrage te leveren aan het tot stand komen van wet- en regelgeving en beleid, met doorwerking in de (uitvoerings)praktijk.

Strafrechtoepassing

De Afdeling advisering draagt bij aan een humane bejegening en de bescherming van de rechtspositie van justitiabelen (jeugdigen en volwassenen) die een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf of maatregel opgelegd hebben gekregen. Voor de RSJ valt hieronder ook vreemdelingenbewaring. De adviestaak betreft onder andere het gevangeniswezen, het jeugdstrafrecht, de forensische zorg en de reclassering. In de adviezen hierover heeft de Afdeling advisering oog voor de veiligheid van de samenleving en de positie van slachtoffers

en Jeugdbescherming

De Afdeling advisering adviseert onder andere over de toepassing en uitvoering van beleid en regelgeving omtrent jeugdigen. De Afdeling advisering vult deze taakomschrijving breed in. Die betreft naast jeugdigen in het jeugdstrafrecht, ook alle jeugdigen die te maken krijgen met jeugdhulp en jeugdbescherming. Daarnaast adviseert de RSJ over kwesties in het familierecht, zoals over scheiding van ouders. Het internationale kinderrechtenkader vormt het uitgangspunt bij advisering over jeugdigen, waarbij het belang van de jeugdige een centrale positie inneemt. Ook wordt gekeken naar de humane bejegening, rechtspositie en belangen van jeugdigen, ouder(s) en overige betrokkenen.

1.1 Overzicht uitgebrachte adviezen

Hiernaast volgt een overzicht van adviezen die de RSJ in 2024 heeft uitgebracht. Hierbij is een onderscheid aangebracht tussen de gevraagde adviezen en de adviezen op eigen initiatief. Alle adviezen zijn te vinden op de website van de RSJ.

Bovendien heeft de RSJ op één initiatiefwetsvoorstel gereageerd, namelijk op het initiatiefwetsvoorstel “Herijking en verrijking van het strafrechtelijke sanctiestelsel met het oog op het terugdringen van de korte vrijheidsstraf”. Deze reactie is op 11 november 2024 verstuurd.

Daarnaast publiceerde de Afdeling advisering op 20 november 2024, de 35ste verjaardag van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), een brief waarin zorgen worden geuit over het huidige jeugdzorgbeleid van de centrale overheid. Deze brief, “Zorgpunten en aanbevelingen over jeugdhulp en jeugdbescherming”, is gericht aan de staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport en de staatssecretaris Rechtsbescherming.

Gevraagd

• Inzet van ervaringsdeskundigheid bij de reclassering	25 januari 2024
• Advies wijziging Rspog in verband met toevoeging AIT	28 februari 2024
• Advies Regeling tot wijziging Regeling tijdelijk verlaten inrichting in verband met capaciteitsproblemen binnen het gevangeniswezen	18 april 2024
• Reclassenten met een hoog veiligheidsrisico	21 mei 2024
• Advies wijziging Regeling tvi i.v.m. strafonderbreking en verlof en Regeling vervoer van justitiabelen	20 juni 2024
• Advies wijziging Regeling spog i.v.m. het eerder doorplaatsen van gedetineerden uit de TA	20 juni 2024
• Kind-onveiligheid in complexe (ex-)partnerrelaties	27 augustus 2024
• Het belang van het kind in meeroudergezinnen	12 september 2024
• Advies wijziging Regelingen model huisregels i.v.m. motie lid Ellian inzake verbod op De Vrije Zielen	29 oktober 2024
• Advies wijziging Regeling tvi en Regeling spog i.v.m. uitkomsten invoeringstoets Wet SenB	29 oktober 2024
• Advies wijziging van de Regeling eisen verblijfsruimte penitentiaire inrichtingen	18 december 2024
• Technologische innovaties in de forensische zorg	19 december 2024

Ongevraagd

• De buitenwereld naar binnen.	28 mei 2024

1.2 Doorwerking van adviezen

De adviezen van de RSJ hebben op korte of lange termijn op verschillende manieren doorwerking, bijvoorbeeld in de vorm van een beleidsreactie, wetswijziging, aanhaling in nieuwsberichten of onderzoeksrapporten en de algemene agendering van een onderwerp bij de departementen of in de praktijk. Hieronder wordt de doorwerking in 2024 van een aantal adviezen uitgelicht.

Disciplinair straffen en afzonderen in detentie

In 2022 heeft de RSJ het advies “Disciplinair straffen en afzonderen in detentie” uitgebracht. Vanwege de mogelijke schadelijke effecten en het ontbreken van landelijk beleid, was de RSJ van mening dat het terugdringen van isoleren weer een concreet beleidsdoel moet zijn. In aanvulling op de persoonsgerichte aanpak zou landelijk beleid moeten worden ontwikkeld, waarbij het resocialisatiebeginsel en het beginsel van minimale beperkingen als uitgangspunten gelden. Daarbij zou isoleren naar het oordeel van de RSJ niet langer in het kader van een disciplinaire straf moeten worden ingezet.

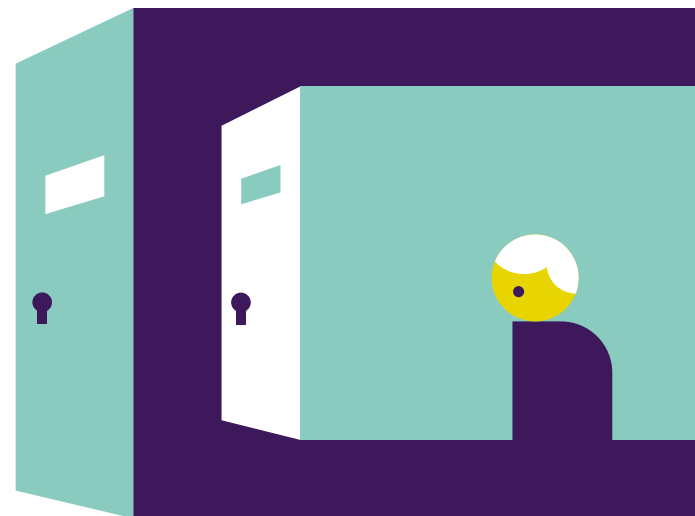

Naar aanleiding van dit RSJ-advies heeft DJI onderzoek¹ laten uitvoeren en een nieuwe visie over isoleren opgesteld: Isoleren (vanuit straf of zorg) wordt alleen toegepast als geen enkel alternatief afdoende is. In het geval dat isoleren wordt toegepast, gebeurt dit zo kort en humaan mogelijk.

De nieuwe visie heeft vervolgens geresulteerd in een informatieblad waarin wordt beschreven hoe in de praktijk uitvoering kan worden gegeven aan de visie rondom isoleren in detentie. Het stappenplan moet daarbij houvast bieden en enige uniformiteit in de werkwijze brengen. Om de landelijke handvatten te implementeren zet DJI in op een cultuurverandering. Het doel is dat men binnen de gehele organisatie anders gaat denken over het isoleren van gedetineerden en ingeslotenen. Isoleren zou enkel nog moeten worden gezien als ultimum remedium. Het streven is om het aantal iso-plaatsingen fors terug te brengen.²

¹ S. Shalev, Iso: *perspectives on prison isolation practices in the Netherlands*, The Faculty of Law, University of Oxford, St Cross Building, Londen UK, juni 2023.

² DJI, *Isoleren in detentie*, totstandkoming visie en handreiking, september 2024.

“In het geval dat isoleren wordt toegepast, gebeurt dit zo kort en humaan mogelijk.”

Advies wijziging Regeling tvi en Regeling spog i.v.m. de uitkomsten van de invoeringstoets Wet Straffen en beschermen

De RSJ heeft op 29 oktober 2024 een advies uitgebracht over de wijziging van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting (Rtvi) en de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden (Rspog). Deze wijzigingen komen voort uit de invoeringstoets van de Wet straffen en beschermen. De wet zou onbedoeld tot taakverzwaring in de uitvoering hebben geleid. De RSJ adviseert onder meer het re-integratieverlof van gedetineerden voor het onderhouden van een sociaal netwerk zodanig in te richten dat gewerkt kan worden aan een verantwoorde resocialisatie. Daarnaast kan de RSJ zich vinden in een beperking van de toepassing van het systeem van promoveren en degraderen tijdens de voorlopige hechtenis van de gedetineerde in een huis van bewaring.

Ten aanzien van de Rtvi vraagt de RSJ onder andere aandacht voor de re-integratie van gedetineerden met (complexe) problematiek, een psychische aandoening en/of verslavingsproblematiek en voor gedetineerden die mogelijk niet (meer) beschikken over een positief sociaal netwerk. Wanneer gedetineerden niet (meer) beschikken over een sociaal netwerk is het van belang dat zij dit kunnen opbouwen of herstellen, ook door middel van verlof. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid onderschrijft deze aanbeveling in haar beleidsreactie.³ Ook wordt in de toelichting op de wijziging van de Rtvi een termijn opgenomen voor de evaluatie van het eerder verleende re-integratieverlof. Verder wordt verduidelijkt dat aan een gedetineerde in eenzelfde kwartaal langdurend re-integratieverlof voor het volgen van een interventie alsmede kort- of langdurend re-integratieverlof voor het onderhouden van een sociaal netwerk kan worden toegekend, zoals door de RSJ is voorgesteld.

Ten aanzien van de Rspog adviseert de RSJ toe te lichten hoe het gedrag van de gedetineerde tijdens dit verblijf wordt beoordeeld en betrokken bij de beslissing over het verlenen van re-integratieverlof. De staatssecretaris heeft in de toelichting op de regeling richtlijnen opgenomen voor de beoordeling van het gedrag van de gedetineerde in het huis van bewaring. Daarnaast wordt in het nieuwe *Beleidskader beoordeling gedrag gedurende gehele detentie* verwezen naar deze aanpassing van de beoordeling tijdens het verblijf in een huis van bewaring.⁴

- 3 Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 14 november 2024, kenmerk 5890676, houdende wijziging van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting en van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden in verband met de uitkomsten van de invoeringstoets van de Wet straffen en beschermen, Stcrt. 2024, 38271.
- 4 Beleidsregeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 21 november 2024, kenmerk 5942760, inzake *Beleidskader beoordeling gedrag gedurende gehele detentie* (herziene versie), Stcrt. 2024, 39138.

Advies Kind-onveiligheid in complexe (ex-)partnerrelaties

Op 27 augustus 2024 is het advies “Kind-onveiligheid in complexe (ex-)partnerrelaties” uitgebracht. Op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de RSJ geadviseerd over de vraag of er voldoende aandacht is voor de veiligheid van kinderen in complexe (ex-)partnerrelaties bij gezag- en omgangszaken. De RSJ constateert dat er steeds meer aandacht is voor geweld in afhankelijkheid, de ongelijke machtsverhoudingen tussen (ex-)partners, het mogelijk voortduren van geweld tijdens en na een scheiding en de positie van kinderen tijdens en na de scheiding. Zo is bij gezag- en omgangszaken die voor de rechter komen een verschuiving te zien weg van het beeld dat ouders samen vanuit hun verantwoordelijkheid als ouders tot een oplossing moeten komen. Zij zijn niet altijd gelijkwaardige partijen in een conflict. Het blijkt echter dat de rechter ter zitting niet altijd over alle informatie beschikt die nodig is om tot een goede inschatting over eventuele kind-onveiligheid te komen. De RSJ vindt het van belang dat (strafrechtelijke) informatie over geweld in afhankelijkheid in gezag- en omgangszaken tijdig bij de betrokken professionals, onder wie ook de rechter, aanwezig is en uitsluitel geeft over de veiligheidsrisico's voor het kind. Daarnaast vindt de RSJ het van belang dat er landelijke regie komt en dat de screening en diagnostiek van kind-onveiligheid wordt verbeterd.

Op 7 oktober 2024 is het advies, voorzien van een beleidsreactie door beide staatssecretarissen van Justitie en Veiligheid, aangeboden aan de Tweede Kamer.⁵ In deze reactie wordt aangegeven dat de aanbevelingen van de RSJ expliciet meegenomen zullen worden in programma's en samenwerkingsverbanden die reeds lopen. Het ministerie laat daarnaast aanvullend onderzoek doen naar de rol van geweld tussen (ex-)partners in de toepassing van het familierecht. Voor de zomer van 2025 wordt samen met de uitkomsten van dit onderzoek een uitgebreidere reactie verwacht op het advies van de RSJ.

Op woensdag 2 oktober 2024 was de RSJ uitgenodigd voor een gesprek met de *Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence* (GREVIO), het comité dat toeziet op de naleving van het Verdrag van Istanbul wat betreft het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. GREVIO bracht een bezoek aan Nederland in het kader van de periodieke evaluatie van het Verdrag en wilde daarover ook met de RSJ in gesprek in het kader van dit advies. Het evaluatierapport van GREVIO over Nederland wordt in september 2025 verwacht.

⁵ Kamerstukken II 2024/25, 31839 en 31015, nr. 1026.

1.3 Werkbezoeken en overleggen

In 2024 hebben vijftien werkbezoeken plaatsgevonden.

Reguliere werkbezoeken

• Horizon JZP locatie 't Anker Harreveld	21 maart 2024
• Detentiecentrum Rotterdam	25 maart 2024
• Reclassering Regio Zuid, RN Den Bosch	4 april 2024
• Van der Hoevenkliniek, locatie de Wierde Utrecht	10 april 2024
• Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)	23 mei 2024
• Zorg- en Veiligheidshuis Arnhem	6 juni 2024
• Trajectum, locaties Zeuvenakkers & Boschoord	6 juni 2024
• FPC De Kijvelanden, Poortugaal	17 juni 2024
• Detentiecentrum Schiphol	18 juni 2024
• JC Zaanstad (PPC/EZV)	9 september
• RJJI de Hartelborgt, Spijkenisse	23 september
• Reclassering regio Midden-Noord (Utrecht)	7 oktober
• FPK Inforsa (Amsterdam)	8 oktober
• KVJJ Rotterdam Rijnmond	7 november 2024
• PI Heerhugowaard	18 november 2024

Naast de reguliere werkbezoeken, hebben ook werkbezoeken plaatsgevonden in het kader van adviestrajecten.

De adviescommissie van het advies “Ingesloten vrouwen in beeld”, heeft in 2024 verschillende justitiële instellingen bezocht waar vrouwen verblijven. Zo is er op 16 september een bezoek geweest aan PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel. De adviescommissieleden hebben daar het Bajescafé bezocht en een rondleiding gekregen door de expositie “Detentie anno nu”, geleid door de vrouwelijke justitiabelen. Ook is er hier een speciale afdeling bezocht waar gedetineerde moeders met hun zeer jonge kinderen kunnen verblijven, het zogenoemde Moeder met Kindhuis.

Daarnaast is op 4 maart een werkbezoek geweest bij Filomena, Centrum voor huiselijk geweld en kindermishandeling in Rotterdam in het kader van het advies Kind-onveiligheid in complexe (ex-)partnerrelaties.

Bijzondere aandacht ging in 2024 uit naar het jaarlijkse congres van International Corrections and Prisons Associations, van 1 tot en met 6 september in Singapore. Het centrale thema van het congres was *Enabling Desistance: Beyond Recidivism*. Meer dan 800 deelnemers uit 70 landen kwamen bijeen om van elkaar te leren en elkaar te helpen,

1.4 Overige ontwikkelingen

nieuwe ideeën op te doen en te netwerken over alles wat maar te maken heeft met gevangenissen, resocialisatie, alternatieven voor sancties, doelgroepenbeleid, enzovoort. De deelnemers kwamen onder andere uit het gevangeniswezen, de reclassering, beleidsdepartementen, de wetenschap, en mensenrechtenorganisaties.

Ook vonden dit jaar periodieke overleggen plaats met vaste contactpersonen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Bovendien vonden overleggen plaats met relevante ketenpartners, zoals directeurs van penitentiaire inrichtingen, (justitiële) jeugdinrichtingen, forensische psychiatrische centra en -klinieken, reclasseringsorganisaties, de Inspecties Justitie en Veiligheid en Gezondheidszorg en Jeugd, ketenpartners op het terrein van jeugdhulp en jeugdbescherming, de Nationale Ombudsman, de Kinderombudsman en het Nationaal Preventie Mechanisme. Tot slot hebben enkele kennismakingsgesprekken plaatsgevonden, met onder andere Gevangenzorg Nederland en het Opleidingsinstituut van DJI.

Evaluatie RSJ, Afdeling advisering

Elke zes jaar wordt de adviserende taak van de RSJ geëvalueerd. In 2024 voerde KWINK groep deze evaluatie uit en het daaruit voortvloeiende rapport is gepubliceerd op 4 december 2024.

In het rapport concludeert KWINK dat de Afdeling advisering van de RSJ tussen 2018 en 2024 haar taak conform de wettelijke omschrijving en missie uitvoerde. Daarnaast levert de Afdeling advisering kwalitatieve adviezen die op zorgvuldige wijze tot stand komen. De afdeling beschikt over de juiste expertise en had voldoende capaciteit, maar die staat wel onder druk. Als verbeterpunt wordt de diversiteit binnen de raad en het secretariaat genoemd. Ook wordt geconcludeerd dat de communicatie momenteel verbetert, maar dat de resultaten daarvan nog beperkt zichtbaar zijn. Voorts is er een verschuiving gaande van focus op wat de RSJ doet naar waarom de RSJ er is. Dit is op sommige punten in de taakuitvoering nog niet zichtbaar. Een andere conclusie is dat de relatie met het ministerie van Justitie en Veiligheid en andere ketenpartners is verbeterd. Die met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is minder ontwikkeld.

Verder hebben de adviezen directe invloed op wet- en regelgeving en beleid, maar is de doorwerking moeilijk te meten en deze wordt niet systematisch en geaggregeerd bijgehouden. Het bereik van de adviezen is tot slot beperkt, waardoor deze minder indirecte doorwerking hebben dan mogelijk is.

Naar aanleiding daarvan is in het algemeen aanbevolen een (meer) effectgerichtere werkwijze te implementeren en is een aantal concrete aanbevelingen gedaan.

Adviestrajecten kunnen op zowel proces als inhoud worden geëvalueerd en de doorwerking kan structureel en systematisch in kaart worden gebracht.

Zo wordt aanbevolen om bij de start van elk adviestraject stil te staan bij de beoogde impact en effecten en het adviestraject daarop in te richten. Het bereik van adviezen kan nog worden vergroot door deze gericht via de juiste kanalen te verspreiden en hierover te blijven communiceren, ook na publicatie. Adviestrajecten kunnen daarnaast consequent op zowel proces als inhoud worden geëvalueerd en de doorwerking kan structureel en systematisch in kaart worden gebracht. Ook doet KWINK de aanbeveling om gezamenlijk te analyseren en te reflecteren op de opgehaalde informatie over doorwerking. Verder wordt aanbevolen het gesprek met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de relatie en meerwaarde van de advisering door de RSJ te voeren. Tot slot worden nog drie (overige) aanbevelingen gedaan om genoeg ruimte voor ongevraagde advisering te behouden en de ketenpartners beter te bereiken met onze adviezen.

De RSJ hecht waarde aan de conclusies en aanbevelingen uit dit evaluatierapport. Binnen de Afdeling advisering wordt actieve opvolging gegeven aan de aanbevelingen.

Vorbereidingen voor het Meerjarenprogramma 2025-2028

De RSJ publiceert jaarlijks in november een adviesprogramma voor het daaropvolgende kalenderjaar. Dat adviesprogramma bevatte de voorgaande jaren zowel de onderwerpen waarover de RSJ op verzoek van de bewindspersonen van de ministeries van Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport adviseerde als onderwerpen waarmee de RSJ op eigen initiatief aan de slag ging. Afgelopen jaar heeft de RSJ besloten de adviezen op eigen initiatief apart vast te leggen in een Meerjarenprogramma, dat loopt van 2025 tot en met 2028, en daarvoor voorbereidingen getroffen.

Voor dit Meerjarenprogramma zijn in de loop van het jaar drie themalijnen ontwikkeld, waarin de onderwerpen op eigen initiatief worden ondergebracht. Deze sluiten aan bij de missie en visie van de RSJ. Tijdens de jaarlijkse actualisatie zal worden bepaald of er nieuwe onderwerpen aan deze drie themalijnen worden toegevoegd. Bovendien kan de actualiteit aanleiding geven tot het tussentijds toevoegen van nieuwe onderwerpen aan het (Meerjaren)adviesprogramma. Er blijft overigens ruimte bestaan voor het oppakken van adviesonderwerpen die niet direct onder de themalijnen vallen, maar wel passen bij het aandachtsgebied van de RSJ.

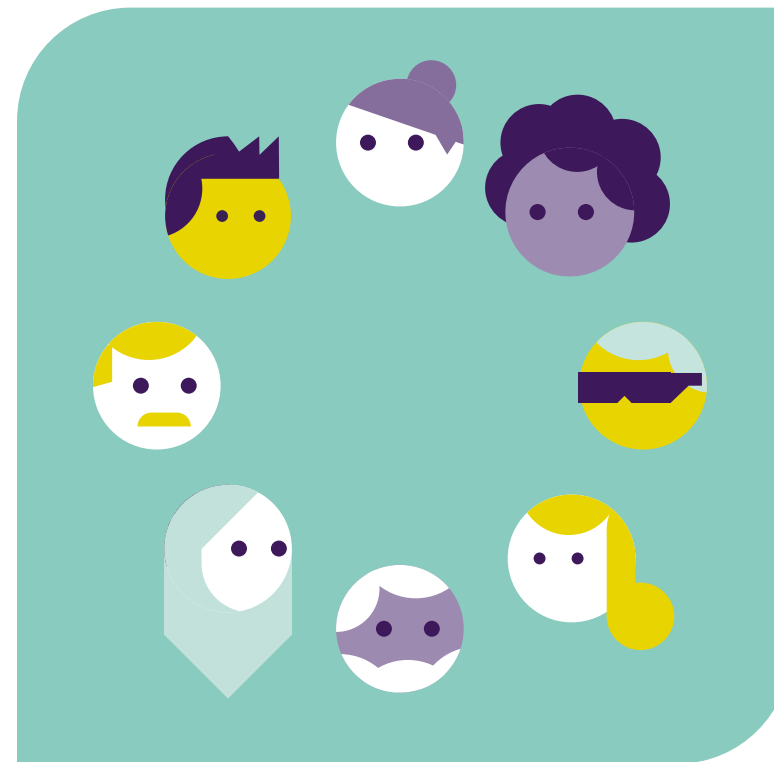
Door in het vervolg te werken met een Meerjarenprogramma kan de Afdeling advisering in meer abstracte lijnen denken en over een langere periode meer tijd en ruimte nemen voor verkennend onderzoek naar een vraag of gesignaleerd knelpunt ook daadwerkelijk een geschikt adviesonderwerp is. Bovendien kan met de specifieke themalijnen meer samenhang tussen de adviezen worden aangebracht. Tot slot blijft de intern en extern opgehaalde input voor adviesonderwerpen langer relevant, nu deze input tijdens de jaarlijkse actualisatie opnieuw in overweging kan worden genomen.

1.5 Aandacht voor medewerkers

De Afdeling Staf van de RSJ zorgt ervoor dat de bedrijfsvoering op orde is, dat de ICT-systemen werken en worden ondersteund, maar ook dat er aandacht is voor het werkplezier van medewerkers.

Met het oog daarop werd in januari de vertrouwenspersoon uitgenodigd om een presentatie te geven over haar werk en te vertellen waarvoor medewerkers bij een vertrouwenspersoon terecht kunnen. Ook werd in juni een interactieve bijeenkomst georganiseerd over het thema *Diversiteit, Gelijkwaardigheid & Inclusie*. Om dit thema verder uit te diepen is bovendien een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit alle afdelingen die werkt aan bewustzijn, het vergroten van kennis en het leggen van een basis voor een betere samenwerking.

In 2025 wordt dit voortgezet in de vorm van verschillende activiteiten die de aandacht voor medewerkers centraal stelt en samenwerking bevordert.

Interview

Elke zaak is een individuele zaak, **je hebt te maken met mensen**, dat verveelt nooit, ook niet na 25 jaar

2024 was een jaar van jubilarissen: maar liefst zeven medewerkers vierden een jubileum, dan wel in overheidsdienst, dan wel omdat ze 25 jaar in dienst waren bij de RSJ. “In 2000 kwam ik in vaste dienst bij de RSJ, op de postkamer. Daar kwam alle post binnen en ik zocht samen met collega’s uit wat waar naartoe moest. Alles ging toen nog per post”, vertelt Tania Jol, nu medewerker Procesondersteuning. “Ik heb zo heel veel digitale systemen zien komen en dat veranderde mijn werk ook. Wat bleef waren fijne collega’s en interessant werk”. “Eigenlijk bestond de RSJ toen nog uit twee organisaties”, vult Marleen Kouwenhoven aan. “De Centrale Raad voor Strafrechtstoepassing en het College van Advies voor de Justitiële Kinderbescherming. In 2001 werden ze samengevoegd. Ik begon destijds als informatiespecialist en zocht de documentatie en literatuur bij elkaar die nodig waren voor een advies, maar ook voor de zaken van de beroepscommissie. Vijf jaar geleden ben ik medewerker procesondersteuning geworden en dat heeft mijn werk heel erg veranderd. Ik heb nu meer contact met de mensen die in beroep gaan en dat maakt mijn werk heel interessant. Ons werk gaat tenslotte om deze mensen.”

“Het recht komt pas kijken als je er samen niet uitkomt. Dat was voor mij een enorm inzicht”, zegt Marleen Kouwenhoven

Marleen Kouwenhoven, René Kokee en Tania Jol
zijn 25 jaar in dienst van de RSJ.

Interview

“De maatschappelijke aard van ons werk is voor mij ook heel belangrijk”, vertelt René Kokee. Hij is secretaris bij de Afdeling rechtspraak: “Elke zaak is anders. Je hebt te maken met mensen die beroep instellen tegen een beslissing die over hen is genomen. Dat maakt dat je juridisch handwerk moet verrichten. Dat verveelt nooit. Er zijn zaken geweest in die jaren die ik nooit vergeet. Zoals een zaak waarin een hoofd van een Forensisch Psychiatrisch Centrum had besloten tot een dwangbehandeling door middel van ECT (electroconvulsietherapie) bij een tbs-gestelde die wilsonbekwaam was. Hoe ga je daarmee om? Daar komen ook ethische vragen bij kijken. Of denk aan die hongerstaking. Mag je dan overgaan tot dwangvoeding? Ik weet nog dat Marleen daar toen alle literatuur en documentatie voor bij elkaar gezocht heeft. En die is nog steeds relevant. Dat onze beroepscommissie bestaat uit professionals vanuit verschillende disciplines is maar goed, zeker bij dit soort lastige vraagstukken. Dat vult de kennis van elkaar aan en zo kom je tot gedragen uitspraken.”

“Wat sowieso veranderd is, is het aantal zaken dat we krijgen. Die is in de loop van de jaren dat ik hier werk meer dan verdubbeld, én complexer geworden”, vervolgt hij. “Vroeger rook je even aan een zaak en dan wist je welke kant die opging. Nu heb je te maken met een veel bredere belangenafweging waarbij rapportages een belangrijke

rol spelen. Dat komt door de Wet straffen en beschermen en de invoering van het stelsel van promoveren en degraderen. Een gedetineerde moet meewerken aan zijn re-integratie en vrijheden moet hij verdienen. Een directeur beslist daarover en moet zijn beslissingen goed onderbouwen. Dat maakt dat de rapportages op basis waarvan deze beslissingen worden genomen zo belangrijk zijn geworden en betekent dus ook dat wij die goed moeten bestuderen.”

“Dat er meer werk kwam, betekende dat we veel nieuwe collega’s kregen, maar ook zagen vertrekken”, zegt Tania. “Tegenwoordig blijven jonge mensen ook niet meer 25 jaar bij een baas, maar ook met de jonge mensen is het heel leuk samenwerken. We hebben een fijn team en de sfeer is echt goed.” “Ja, en de lijntjes zijn kort”, vult René aan. “Met de raadsleden, met de voorzitter, er is geen sterke hiërarchie en dat vind ik prettig. Iedereen die bij de RSJ werkt is enorm betrokken op het onderwerp en vindt het belangrijk wat we doen.” “Een oud-raadslid, Constantijn Kelk, een van de grondleggers van het detentierecht, zei ooit: ‘Het recht komt pas kijken als je er samen niet uitkomt.’ Dat was voor mij een enorm inzicht”, zegt Marleen nog. “Dat zegt het namelijk precies: wij gaan aan het werk als mensen er samen niet meer uitkomen. Dat is belangrijk werk en dat hou ik nog wel even vol.”

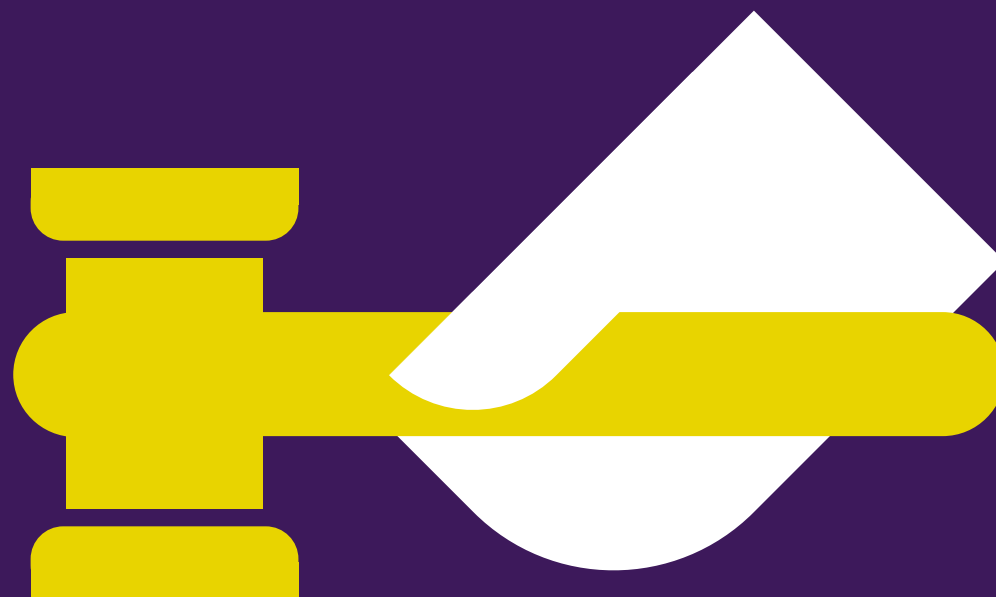
Het aantal zaken is in de loop van de jaren dat ik hier werk meer dan verdubbeld, én complexer geworden.

**Wij gaan aan het werk
als mensen er samen
niet meer uitkomen.**

2

Afdeling rechtspraak

De Afdeling rechtspraak is verantwoordelijk voor de rechtsprekende taak van de RSJ: het als beroepsrechter toetsen van beslissingen die zijn genomen over personen die een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel ondergaan. Dit zijn gedetineerden, tbs-gestelden en jeugdigen in justitiële inrichtingen. Op grond van de Jeugdwet heeft de RSJ ook een rechtsprekende taak ten aanzien van jeugdigen die op een civielrechtelijke titel in gesloten, niet-justitiële jeugdinstituten verblijven.

Interview

Ik wilde mijn kennis en ervaring graag teruggeven

“Dat ik in een nevenfunctie als Raadslid bij de Afdeling rechtspraak van de RSJ ben gaan werken, gaf mij de mogelijkheid mijn opgedane kennis en ervaring terug te geven. Dat wilde ik graag doen.

Al heel jong wist ik dat ik gevangenisdirecteur wilde worden. Dat klinkt misschien een beetje vreemd, maar ik was altijd erg geïnteresseerd in misdaad en hoe mensen tot *deviant* gedrag kwamen. Deviant gedrag, zo werd afwijkend gedrag indertijd genoemd. Mijn afstudeerscriptie ging over Molukse randgroepjongeren en al tijdens mijn studie Andragogie begon ik als medewerker bij het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen.

***Dat de RSJ kritisch is, is goed.
Dat moet echt zo blijven, want
het bewaken van de positie
van gedetineerden, ervoor
waken dat er altijd sprake
moet zijn van humane detentie,
is nooit klaar. En daar is
de samenleving bij gebaat.***

Marijke van Veen is acht jaar buitengewoon lid van de afdeling rechtspraak en neemt eind dit jaar – omdat ze dan de leeftijd van 70 bereikt – afscheid.

Van beleid naar uitvoering naar beleid

Via het Directoraat-Generaal Jeugdbescherming en Delinquentenzorg van het ministerie van Justitie kwam ik in directiefuncties in verschillende Penitentiaire Inrichtingen (PI's) terecht en via de PI's weer als plaatsvervangend sectordirecteur Gevangeniswezen bij DJI. Zo zag ik beleid terechtkomen in het werkveld en zag wat er in de loop der jaren veranderde en hoe ver de beleidsmakers af en toe van de uitvoering af stonden. In dat licht keek ik destijds ook wel naar de adviezen van de RSJ. Die waren natuurlijk kritisch, dat was oké, maar ik vroeg me soms echt af of de mensen die ze schreven wel eens stilstonden bij de vraag hoe we er in het veld uitvoering aan moesten geven. De Afdeling advisering van de RSJ was voor ons vaak echt een horzel in de pels en met een horzelfunctie was niets mis, maar het was vaak wel lastig.

Van binnen naar buiten

De laatste jaren zie ik daarin echt een verandering. Een beweging van binnen naar buiten. Er is meer contact met het werkveld en in de adviezen lees ik ook meer het begrip terug voor de dilemma's in het veld, voor het werk van PIW'ers bijvoorbeeld, dat ik vroeger weleens miste. Het opzoeken van het veld, weet hebben van wat er speelt en gebeurt en hoe complex die wereld in elkaar steekt, is van groot belang voor het laten landen van de adviezen. De Afdeling advisering wordt ook niet meer gezien als mensen in een ivoren toren die bedenken hoe het zou moeten en je ziet ook dat er meer en meer van de adviezen in beleid terug is te zien. Dat de RSJ kritisch is, is goed. Dat moet echt zo blijven, want het bewaakt de positie van gedetineerden en daarmee ook de veiligheid van de samenleving.

Op alle manieren betrokken

Ik ben in de afgelopen jaren veel mee geweest op werkbezoeken, wat super waardevol is voor het werk van de raadsleden, secretarissen en adviseurs, want je hoort de echte verhalen van gedetineerden, patiënten en personeel. Waar ik ook echt met heel veel plezier aan terugdenk is het mogen meewerken aan twee grote congressen. Het intensief mogen samenwerken met RSJ-medewerkers was heel inspirerend.

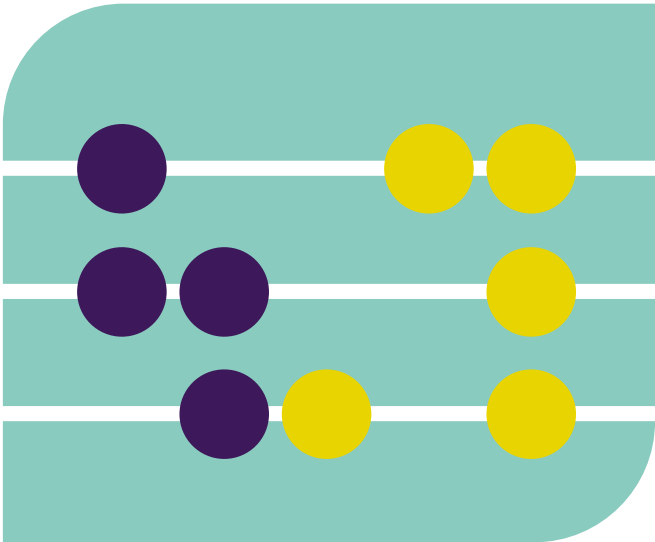
Een eindeloze stroom beklagzaken

In de acht jaar waarin ik als buitengewoon lid van de RSJ functioneerde, heb ik meer dan 1000 schriftelijke beroepszaken en zo'n 50 zittingen gedaan. Met verbazing kijk ik nu naar dat enorme aantal, en dat is dan maar een klein deel van de tienduizenden zaken die de afgelopen jaren bij de RSJ zijn binnengekomen. Een eindeloze stroom die moeilijk is te stoppen. Natuurlijk loop je dan ook vaak tegen dezelfde soort zaken aan, maar ik heb er al die jaren zeer betrokken en geboeid aan kunnen werken. Hetzelfde geldt voor de zittingen. Die waren echt nooit hetzelfde; andere stijlen van voorzitters, andere verhalen van gedetineerden, directeuren en natuurlijk advocaten. Ik kijk er dan ook helemaal niet naar uit om te stoppen."

2.1 Rechtspraak in cijfers

2.1.1 In- en uitstroom

De tendens dat het aantal zaken steeds toeneemt, is ook in 2024 niet gekeerd. Opnieuw werden meer zaken ontvangen. Een deel van de verklaring lijkt te liggen in de vele nieuwe én stringenter regelingen van de afgelopen jaren.

In onderstaande tabellen is de in- en uitstroom van 2024 weergegeven, afgezet tegen de in- en uitstroom in de vier jaren daarvoor.

Instroom	2024	2023	2022	2021	2020
Beroepen	3775	3629	3024	2936	3153
Schorsingen	2872	2767	2628	2335	2124
Overige zaken	442	422	373	379	368
Totaal	7089	6818	6025	5650	5645

Uitstroom	2024	2023	2022	2021	2020
Beroepen	3471	3474	3327	2616	2056
Schorsingen	2884	2756	2634	2348	2144
Overige zaken	449	428	367	368	361
Totaal	6804	6658	6328	5352	4561

2.1.2. Beroepszaken

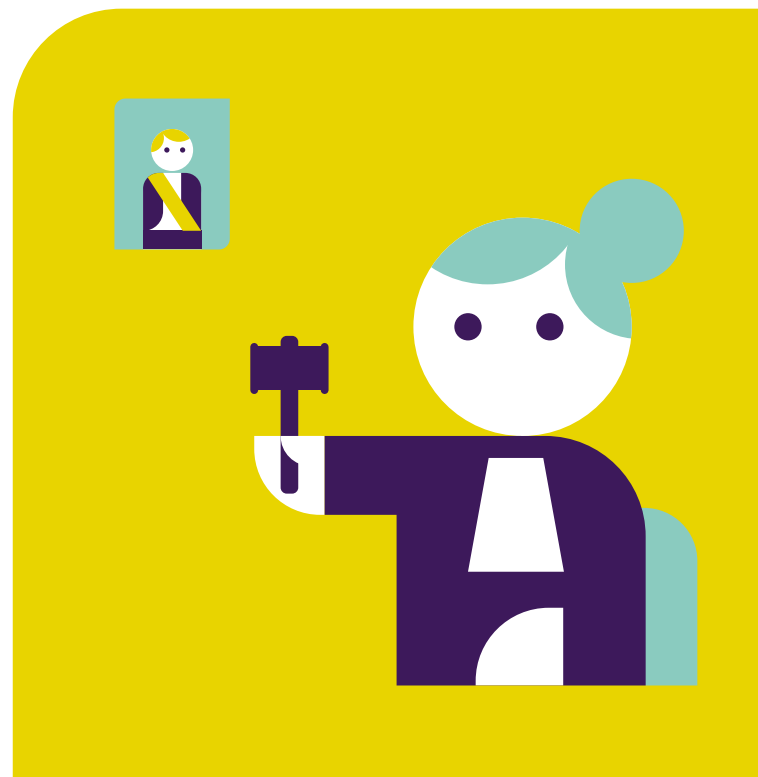
Het aantal beroepszaken is ten opzichte van vorig jaar verder toegenomen. Waar bepaalde categorieën vanwege hun spoedeisende karakter met voorrang moeten worden behandeld, zoals schorsingen en ook bepaalde verlof-, EBI- en dwangzaken, is de afgelopen jaren met name een forse werkvoorraad ontstaan bij de reguliere beklagzaken op het terrein van het gevangeniswezen.

Hoewel in 2024 is geïnvesteerd in uitbreiding van menskracht (en daarmee de productiecapaciteit) van het secretariaat, is die uitbreiding slechts beperkt gelukt. Tegenover de komst van nieuwe medewerkers stond het vertrek van andere, meer ervaren medewerkers. Door al genomen efficiency-maatregelen is het – ondanks de investering in het inwerken van nieuwe krachten – gelukt de productie te laten stijgen. Wel nam de instroom nog verder toe, met als gevolg dat de werkvoorraad onderaan de streep opnieuw is toegenomen. De werkvoorraad bedroeg per 31 december 2024 ruim 2600 zaken. Ondertussen wordt bekeken op welke wijze, naast verdere uitbreiding van de productiekracht, één en ander het hoofd kan worden geboden.

In 2024 bestond de Afdeling rechtspraak uit 49 buitengewoon raadsleden, 28 secretarissen en 16 medewerkers van de administratie.

2.1.3 Schorsingsverzoeken

Ook is de werkvoorraad van de schorsingsverzoeken verder toegenomen. Toch bedraagt de gemiddelde doorlooptijd nog steeds minder dan drie dagen. Om precies te zijn: 2,8 dagen.

2.2 Zittingen

Het overgrote deel van de zaken wordt in een schriftelijk traject afgehandeld. Daarnaast is er jaarlijks ook een aanzienlijk aantal zittingen. In 2024 waren dat er 71. Van deze zittingen waren er 38 fysiek en 33 digitaal. Het merendeel van de fysieke zittingen, 31 om precies te zijn, werd in een penitentiaire inrichting gehouden. Voor de jeugdzittingen, dat waren er zeven, kan de beroepscommissie terecht in een zittingszaal van de rechtbank Midden-Nederland, zittingsplaats Utrecht. De digitale zittingen worden georganiseerd vanuit het secretariaat van de RSJ in Den Haag, waar de RSJ over een eigen telehoorvoorziening beschikt.

2.3 Jurisprudentie

2.3.1

De Afdeling rechtspraak van de RSJ brengt enkele keren per jaar een jurisprudentiebulletin uit. Hierin staan belangwekkende uitspraken. [In 2024 werden zeven jurisprudentiebulletins uitgebracht.](#)

Daarnaast werden enkele uitspraken met een nieuwsbericht onder de aandacht gebracht op de website van de RSJ. Dat ging in totaal om drie nieuwsberichten:

- [16 januari 2024](#) Medische beroepscommissie over KNMG-Gedragscode voor artsen
- [1 mei 2024](#) Uitval van activiteiten: hoe gaat de beroepscommissie daarmee om?
- [2 mei 2024](#) Valt disciplinair straffen onder bevoegdheid Hoofd Veiligheid als aangewezen plaatsvervangend directeur

2.4 Klachten

In 2024 zijn drie klachten ontvangen. Eén klacht is gegrond verklaard, één klacht is gedeeltelijk gegrond verklaard en één klacht is ongegrond verklaard.

Interview

De teams procesondersteuning en rechtspraak inhoud zijn

twee handen op één buik.

“De teams procesondersteuning en rechtspraak inhoud zijn twee handen op één buik”, volgens Nelinda Rocha-Machado, coördinator van het team procesondersteuning: “Samen zorgen wij dat beroepen, schorsingen en overige zaken van gedetineerden worden behandeld. Alle poststukken komen binnen bij het team procesondersteuning, waar ze worden ingevoerd en waar ontbrekende stukken worden opgevraagd en vervolgens toegevoegd. Daarna gaat een dossier naar het team rechtspraak inhoud, waar wordt getoetst of een zaak schriftelijk kan worden afgehandeld of ‘op zitting’ gaat. Bij de schriftelijke zaken schrijven de secretarissen een concept dat naar de beroepscommissie wordt gestuurd. Als dit concept akkoord is, komt er een uitspraak en wordt de zaak door ons gearchiveerd en afgesloten.

De functie van Privacy Officer geeft extra verdieping aan mijn werk

Nelinda Rocha Machado werkt sinds 2018 bij de RSJ en is coördinator van het team procesondersteuning. Daarnaast vervult zij de rol van Privacy Officer.

Colofon

Foto's

Josje Deekens

Vormgeving

Things to Make and Do

Interviews

Ria Folkertsma

Contactgegevens RSJ

Korte Voorhout 8

Postbus 30137

2500 GC Den Haag

T +31 (0)70 361 9300

info@rsj.nl

www.rsj.nl

LinkedIn: [linkedin.com/company/rsj-raadvoorstrafrechtstoepassingenjeugdbescherming](https://www.linkedin.com/company/rsj-raadvoorstrafrechtstoepassingenjeugdbescherming)

© Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Den Haag, 2025